

Marie Lund: "En tale der ændrede historiens gang? Orla Lehmanns Casino-tale"

Overgangen fra enevælde til demokrati foregik fredeligt i Danmark – i modsætningen til mange andre europæiske landes blodige revolutioner. Det er i hvert fald den almindelige forståelse, som også holdes stolt i hævd i aktuelle grundlovstaler, hvor skiftende statsministre bruger den i en fortælling om den danske nationalkarakter som særligt fredelig og pragmatisk (Nyrup Rasmussen 1999, Fogh Rasmussen 2002). Fra 1850'erne til langt op i det 20. århundrede var en fast topos i danske grundlovstaler, at Grundloven var Frederik 7s gave til den danske befolkning. Denne topos var en retorisk set særdeles effektiv måde at konstituere og bekræfte forståelsen af en fredelig overgang.

Men nyere historieforskning har godtgjort, at denne fortælling er stærkt mytologiseret (Warring 2005). Hvor kongens rolle var forsvindende lille, bør opmærksomheden i stedet rettes mod en tale, som den liberale Orla Lehmann holdt for 2500 mennesker på Casino d. 20. marts 1848. Talen, som høstede stor applaus, skulle samle støtte til resolutioner, der blev formuleret i en petition og den følgende dag af et optog på 15.000 mennesker blev afleveret til kongen, som accepterede resolutionerne. Dermed var Treårskrigen (1848-1850), som var en borgerkrig, en realitet.

I denne tale udlægger Lehmann de politiske beslutninger i den slesvigske stænderforsamling. Han udtaler frygt for, at et oprør kan føre til det danske riges opløsning. Det gør Lehmann for at opildne til hurtig handling, men han gør det uden belæg og mod bedre vidende (Nygaard 2017).

Jeg vil foretage en retorisk nærlæsning af argumentation og insinuationer i Orla Lehmanns Casino-tale for at undersøge, om det danske demokrati er grundlagt på et retorisk bedrag.